

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 136/2023-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JANÍČEK LEGAL s. r. o., Kominárska 2, 4, Bratislava, IČO 52 961 249, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Vladimír Janíček, LL.M., proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom podsp. zn. 15 C 43/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 43/2013 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 15 C 43/2013 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava III **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,84 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Ústavnému súdu bola 7. februára 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 43/2013 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 216/2017 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“).

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 21. marca 2013 na okresnom súde žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 12 600 eur s príslušenstvom a o náhradu škody vo výške 3 168 eur proti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“). Okresný súd v napadnutom konaní rozhodol rozsudkom č. k. 15 C 43/2013-132 z 21. decembra 2016 tak, že žalobu zamietol v celom rozsahu a žalovanému priznal náhradu trov konania vo výške 100 %. Krajský súd v napadnutom konaní uznesením č. k. 4 Co 216/2017-248 z 31. júla 2018 zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 15 C 43/2013-132 z 21. decembra 2016 v celom rozsahu a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie okresnému súdu. V čase podania ústavnej sťažnosti sťažovateľom nie je napadnuté konanie okresného súdu skončené napriek tomu, že okresný súd po vrátení veci vykonal viacero pojednávaní (celkovo už 22 pojednávaní), pričom posledné pojednávanie uskutočnené 11. januára 2023 (v čase pred podaním ústavnej sťažnosti) bolo odročené na 10. február 2023, a teda v čase podanej ústavnej sťažnosti okresný súd v napadnutom konaní nerozhodol.

3. Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie zdôraznil dôvody, pre ktoré krajský súd uznesením č. k. 4 Co 216/2017-248 z 31. júla 2018 zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 15 C 43/2013-132 z 21. decembra 2016 v celom rozsahu a ktoré spočívali v tom, že (i) «OS BA III svojím procesným postupom znemožnil obom procesným stranám uplatňovať im patriace procesné práva v kvalifikovanej miere, (ii) Rozsudok OS BA III nebol vypracovaný vo forme zodpovedajúcej CSP, (iii) Rozsudok OS BA III je arbitrárny, nakoľko nespĺňa požiadavky náležitého odôvodnenia súdneho rozhodnutia v súlade s ust. § 220 ods. 2 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej ako „CSP“), v dôsledku čoho je podľa KS BA Rozsudok OS BA III nepreskúmateľný, nie je pochopiteľný a podľa KS BA odôvodnenie Rozsudku OS BA III v podstate absentuje, (iv) OS BA III sa v Rozsudku OS BA III nezaoberal právnymi a ani skutkovými argumentami sporových strán a ich obsah nepremietol do odôvodnenia Rozsudku OS BA III a nakoniec (v) OS BA III nevykonal sťažovateľom navrhnuté (a predložené) dôkazy, pričom na ne ani žiadnym spôsobom nerefletoval v rámci odôvodnenia Rozsudku OS BA III.». Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie poukázal aj na celkovú dĺžku konania (spoločne pred súdmi oboch stupňov), pričom napadnuté konanie okresného súdu trvá viac ako 100 mesiacov (8 rokov a 4 mesiace) a napadnuté konanie

krajského súdu trvalo 18 mesiacov (1 rok a 6 mesiacov), a to aj napriek viacnásobným sťažnostiam podaným predsedovi okresného súdu na prieťahy v konaní. V dôsledku samotnej dĺžky konania sa sťažovateľ „domáha preskúmania toho, či konanie iniciované žalobou pred súdmi všetkých stupňov trvá neprimerane dlho, bez ohľadu na výskyt prípadných prieťahov, ktoré sa však v konaní tiež vyskytli.“. V nadväznosti na to sťažovateľ poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) apeluje na posúdenie konania ako celku, teda spoločne aj napadnutého konania okresného súdu, ktoré trvalo 100 mesiacov a trvá aj po podaní ústavnej sťažnosti, ako aj napadnutého konania krajského súdu, ktoré trvalo 18 mesiacov. Tvrdí, že „pri posudzovaní zbytočných prieťahov má súd nazerať na celkovú dĺžku konaní, a tým zapríčinenú právnu neistotu sťažovateľov ako na jeden celok, pričom nemá separovať jednotlivé čiastkové konania (pozri napr. *Maxian a Maxianová proti Slovenskej republike, Keszeli proti Slovenskej republike, Grešáková proti Slovenskej republike, a iné*).“ Zohľadnením celkovej dĺžky konania na oboch stupňoch sťažovateľ dospieva k názoru, že napadnutým konaním okresného súdu a napadnutým konaním krajského súdu v súhrne došlo k porušeniu nielen základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ale zároveň aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a k porušeniu nielen práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale aj k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Sťažovateľ svoju ďalšiu argumentáciu v podanej ústavnej sťažnosti rozdelil osobitne medzi okresný súd a krajský súd. Vo vzťahu k postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľ tvrdí, že predmet konania predstavuje štandardnú agendu všeobecných súdov, svojím konaním sa žiadnym spôsobom nepodielal na vzniku prieťahov a postupu okresného súdu v napadnutom konaní vytkol nečinnosť, nehospodárnosť a neefektívnosť. Okresný súd sa podľa jeho názoru nezaoberal jeho právnou vecou dôsledne, o ním uplatnených právach rozhodoval arbitrárne, jeho rozhodnutie bolo nepreskúmateľné, prakticky bez odôvodnenia, čo konštatoval aj krajský súd v odvolacom konaní. Napadnuté konanie okresného súdu trvalo 100 mesiacov, čo je možné samostatne hodnotiť ako neprimeranú dĺžku konania pred jedným stupňom súdnej sústavy. Navyše výsledkom postupu okresného súdu v napadnutom konaní bolo odvolacie konanie, čo predĺžilo konanie samotné na 118 mesiacov. V dôsledku toho sťažovateľ namieta porušenie nielen základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ale porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a nielen porušenie práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale aj porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vo vzťahu k napadnutému konaniu krajského súdu sťažovateľ napáda celkovú dĺžku konania v trvaní 18 mesiacov, predmet konania taktiež predstavuje štandardnú sporovú agendu prejednávanú všeobecnými súdmi, svojím správaním taktiež nedal žiadnu príčinu k vzniku prieťahov v konaní a postupu krajského súdu v napadnutom konaní vytkol to, že mal pri svojom postupe v odvolacom konaní prihliadať už na dobu konania pred okresným súdom, v dôsledku čoho je dĺžka jeho postupu v odvolacom konaní v trvaní 18 mesiacov neprimeraná.

5. Napokon sťažovateľ predložil ústavnému súdu podrobnú argumentáciu k výške požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia, ktorú požaduje, a na podklade už uvedených skutočností vyčíslil výšku ním požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia v napadnutom konaní

okresného súdu takto: „Za prvé dva roky trvania konania pred OS BA III (od 21.03.2013 do 21.03.2015) patrí sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 792 EUR (24 x 33 EUR = 792 EUR). Za ďalšie obdobie trvania konania - 82 mesiacov patrí sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100,- EUR za každý mesiac v ktorom dochádzalo k porušovaniu jeho základných ľudských práv a slobôd označených v tejto sťažnosti. Za ďalších 82 mesiacov neprimerane dlhého súdneho konania pred OS BA III tak patrí sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 8 200 EUR (82 mes. x 100,- EUR = 8 200,- EUR). Sťažovateľovi tak patrí primerané finančné zadosťučinenie za konanie pred OS BA III vo výške 9 000,- EUR po zaokrúhlení (792,- EUR + 8 200,- EUR = 8 992,- EUR).“ Z dôvodu dĺžky napadnutého konania krajského súdu v trvaní 18 mesiacov sťažovateľ požaduje primerané finančné zadosťučinenie vo výške 900 eur.

6. Finálne sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby prijal nasledujúci nález:

„1. Sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo [REDAKOVANÉ] na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a základné právo [REDAKOVANÉ] na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod spis. zn.: 15C/43/2013 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod spis. zn.: 4Co/216/2017, porušené boli.

3. Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a základné právo [REDAKOVANÉ] na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod spis. zn.: 15C/43/2013 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod spis. zn.: 4Co/216/2017, porušené boli.

4. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod spis. zn.: 15C/43/2013 sa prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

5. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 9 000 EUR (slovom deväťtisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 900 EUR (slovom deväťsto eur), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

7. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] sa priznávajú trovy konania/právneho zastúpenia vo výške 442,38 EUR, ktoré sú Okresný súd Bratislava III a Krajský súd v Bratislave povinní vyplatiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne...“

7. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 136/2023-13 z 9. marca 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie len v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vo vzťahu k napadnutému konaniu krajského súdu podanú ústavnú sťažnosť

odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd k prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľa po prehľade vo veci vykonaných úkonov konštatoval, že predmetná vec sa nachádza v čase pred vyhlásením druhého meritórneho rozhodnutia, pričom sa na dĺžke napadnutého konania podpísala práceneschopnosť zákonného sudcu, ospravedlňovanie sa právnych zástupcov strán z nariadených pojednávaní, ako aj skutková náročnosť veci, čoho dôkazom je aj podanie žalobcu doručené okresnému súdu 14. februára 2019, ktorým *„žalobca podal návrh na rozšírenie žaloby a návrh na zmenu petitu žaloby, ktorým požaduje, aby bola žalovanému uložená povinnosť vypratať pozemok odstránením oplotenia a aby mu bola uložená povinnosť oplotiť pozemok.“*. Zároveň okresný súd zvýraznil, že po zistení prietáhov v napadnutom konaní, o čom svedčí aj vyjadrenie predsedníčky okresného súdu z 5. januára 2021 zaslané žalobcovi, boli prijaté opatrenia na ich odstránenie.

II.2. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ vo svojej replike zopakoval už známe skutočnosti, pričom akcentoval, že (i) *„konanie vedené pred OS BA III a KS BA trvá ako celok neprimerane dlho, pričom na celkovú dĺžku preskúmaného konania nemožno nazerať izolovane, t. j. konanie nemožno fragmentovať na jeho čiastkové úseky, ale je potrebné preskúmať celkovú dĺžku namietaného konania, ktorá ku dňu podania ústavnej sťažnosti dosiahla alarmujúcu dĺžku 118 mesiacov“*, (ii) konanie o uplatnenom nároku sa týka skutkovo a právne jednoduchej veci, (iii) sťažovateľ sa nijako svojím správaním nepodielal na vzniknutých prietáhoch, ktorých existenciu priznala aj samotná predsedníčka okresného súdu, (iv) prvý rozsudok okresného súdu musel byť zrušený pre jeho arbitrárnosť, v dôsledku čoho sa napadnuté konanie len predĺžilo, napokon (v) *„celková dĺžka súdneho konania pred OS BA III predstavuje odmietnutie spravodlivosti, nakoľko dosiahnutie právoplatného meritórneho rozhodnutia v konaní o skutkovo a právne jednoduchej otázke po viac ako 10 rokoch už nemôže naplniť cieľ civilného konania, nakoľko subjektívnym právam sťažovateľa nebola poskytnutá súdna ochrana v primeranej (alebo aspoň prijateľnej) lehote.“*.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vrátane toho, či dĺžka napadnutého konania okresného súdu dosahuje parametre odňatia spravodlivosti a v nadväznosti na tento záver aj porušenie základného

práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

14. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 251/2021, III. ÚS 233/2022, III. ÚS 661/2022). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

15. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

16. Povinnosť súdu a sudcu konať vo veci bez prietáhov vyplýva z Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania

je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

17. Ústavný súd ďalej poukazuje na to, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09). Teda zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02, II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

18. Prietahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplývať, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

19. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, IV. ÚS 64/2020). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00).

20. Napokon aj EŠLP vo svojich rozhodnutiach (H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prietáhov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

III.2. Právna a faktická zložitosť veci:

21. Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987), alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968).

22. Predmetom konania je žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 12 600 eur s príslušenstvom a o náhradu škody vo výške 3 168 eur proti žalovanému. Z dôvodu viacnásobnej zmeny žalobného petitu (zápisnica o pojednávaní z 18. decembra 2015, na ktorom okresný súd súhlasil so zmenou návrhu v zmysle podania žalobcu z 11. júna 2015, uznesenie okresného súdu č. k. 15 C 43/2013-268 z 22. februára 2019 o pripustení návrhu žalobcu na rozšírenie žaloby a návrh na zmenu petitu žaloby v zmysle písomného podania žalobcu zo 14. februára 2019), ďalej nutnosti zabezpečenia spisov mestskej časti Bratislava-Nové Mesto týkajúcich sa stavebných konaní žalovaného z dôvodu posúdenia úprav na susediacich pozemkoch v zmysle návrhu sťažovateľa na odstránenie neoprávnenej stavby a oplotenia a poskytnutia peňažnej náhrady (vystavania oplotenia na hranici susediacich pozemkov a návrhu žalobcu na odstránenie oplotenia), návrhu sťažovateľa na vypočutie [redacted], ktorá vyhotovila vytyčovací návrh hranice medzi pozemkami, a napokon až zváženia opodstatnenosti sťažovateľom navrhovaného vykonania znaleckého dokazovania z odboru geodézie na účely posúdenia dôvodnosti vedenia postaveného oplotenia medzi pozemkami ústavný súd hodnotí napadnuté konanie okresného súdu ako zložitejšie aj napriek tomu, že predmet konania patrí do štandardnej rozhodovacej činnosti súdov v občiansko-súdnom konaní.

III.3. Správanie účastníka konania:

23. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa, ústavný súd zistil, že správanie sťažovateľa čiastočne prispelo k dĺžke napadnutého konania okresného súdu. V priebehu konania sťažovateľ 27. februára 2019 požiadal o zrušenie nariadeného termínu pojednávania, ktoré bolo odročené na 14. jún 2019, nariadené pojednávanie na 8. október 2021 bolo z dôvodu neprítomnosti právnej zástupkyne žalobcu odročené na 12. január 2022 a na nariadený termín pojednávania na 13. október 2022 sa nedostavil sťažovateľ a ani [redacted]. Zistené správanie sťažovateľa malo čiastočný vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania (v zmysle sťažovateľom nastolenej požiadavky prijatia záveru o neprimeranej dĺžke napadnutého konania okresného súdu v kontexte vyslovenia záveru o porušení aj čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktoré v spojení s jeho početnou procesnou aktivitou (viacnásobná zmena žaloby, samostatné písomné vyjadrenia sťažovateľa aj k parciálnym vyjadreniam žalovaného, ako napr. vyjadrenie k výpovedi žalovaného na pojednávaní 8. októbra 2021, vyjadrenie celkovo ku konaniu žalovaného, k jeho tvrdeniam na pojednávaní 1. apríla 2022), ako aj samostatnými návrhmi na opravu zápisnice z pojednávania z 3. decembra 2014, 29. apríla 2016 a 2. mája 2016 prispelo k predlžovaniu dĺžky napadnutého konania okresného súdu.

III.4. Postup okresného súdu v konaní:

24. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

25. V rámci hodnotenia tohto kritéria ústavný súd poukazuje v prvom rade na snahu okresného súdu uzavrieť zmier medzi spornými stranami, o čo sa pokúšal na pojednávaniach 26. februára 2014, 16. apríla 2014, 24. septembra 2014 (na podklade procesnej aktivity žalovaného). Taktiež sa na viaceré nariadené termíny pojednávania nedostavil žalovaný, ako napr. na pojednávanie nariadené na 11. február 2015, alebo boli odročené z dôvodov na strane sťažovateľa (pozri bod 24). Z objektívnych dôvodov okresný súd vo veci nemohol uskutočniť nariadené termíny pojednávania na 17. marec 2020, 28. apríl 2020, 17. február 2021 a 21. apríl 2021, a to pre protipandemické opatrenia v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov.

26. V postupe okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd zistil obdobie neefektívnej činnosti, a to od 21. februára 2017, keď sťažovateľ podal odvolanie proti rozsudku okresného súdu č. k. 15 C 43/2013-132 z 21. decembra 2016, do 13. augusta 2018, keď bol súdny spis vrátený okresnému súdu na opätovné konanie z dôvodu zrušenia rozsudku okresného súdu č. k. 15 C 43/2013-132 z 21. decembra 2016 uznesením krajského súdu č. k. 4 Co 216/2017-248 z 31. júla 2018. Obdobie neefektívnej činnosti okresného súdu trvalo od 21. februára 2017 do 13. augusta 2018, teda 1 rok a 6 mesiacov. Dôvody zrušenia rozsudku okresného súdu č. k. 15 C 43/2013-132 z 21. decembra 2016 boli krajským súdom objasnené v bodoch 15 až 21 jeho uznesenia č. k. 4 Co 216/2017-248 z 31. júla 2018, pričom spočívali v arbitrárnosti prvostupňového rozhodnutia a nerešpektovania viacerých ustanovení Civilného sporového poriadku, a to § 220 ods. 2 CSP a § 191 ods. 1 CSP. Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd posudzuje dobu trvania odvolacieho konania ako neefektívnu činnosť okresného súdu v napadnutom konaní a prietáh v trvaní 1 roka a 6 mesiacov (pozri aj bod 18).

27. V ďalšom ústavný súd identifikoval obdobie nečinnosti okresného súdu, a to od 14. júna 2019, keď okresný súd vo veci pojednával, až do 28. februára 2020, keď okresný súd v napadnutom konaní nekonal z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu a nutnosti prerozdelenia veci inému zákonnému sudcovi okresného súdu. Obdobie nečinnosti trvalo od 14. júna 2019 do 28. februára 2020, teda 8 mesiacov.

28. Celkovo tak obdobie nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní predstavuje dobu 8 mesiacov a obdobie neefektívnej činnosti dobu 1 roka a 6 mesiacov, spolu tak doba prietáhov v konaní predstavuje dobu 2 rokov a 2 mesiacov. V dôsledku tohto záveru ústavný súd vyslovil, že okresný súd svojím postupom v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

29. Ústavný súd nedospel k záveru, aby doba trvania napadnutého konania okresného súdu s prihliadnutím aj na správanie sťažovateľa (bod 24) a zložitosť veci (bod 23) mohla byť subsumovaná pod „odňatie spravodlivosti“ a v dôsledku toho nepristúpil ani k vysloveniu porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 5 výroku nálezu). Nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 661/2022-32 z 2. marca 2023, na ktorý sťažovateľ poukazuje a v ktorom ústavný súd dospel k záveru aj o porušení práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, sa (i) týkal nároku na náhradu škody proti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a tento predmet konania indikuje povinnosť zohľadňovať prísnejšie štandardy na posúdenie vecí a (ii) v konaní bola identifikovaná mimoriadna nečinnosť v odvolacom konaní v trvaní 2 rokov a 10 mesiacov, a to bez konkrétnych vyhliadok na rozhodnutie v odvolacom konaní a za predpokladu už raz zrušeného rozhodnutia v odvolacom konaní. Teda sťažovateľom predkladaný záver vychádzal z iných skutkových okolností, ako to je v posudzovanej veci.

30. V závere ústavný súd akcentuje (aj v reakcii na oznámenie zákonného sudcu okresného súdu o práceneschopnosti a zmenu zákonného sudcu), že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03 I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06). Ústavný súd vníma problém nadmernej zaťaženia všeobecných súdov, avšak zároveň poukazuje na to, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote [Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006 (Veľká komora), sťažnosť č. 75529/01, bod 129]. Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64). Taktiež opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezbavujú jeho povinností týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (Lechner a Hess proti Rakúsku z 23. 4. 1987).

31. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na to, že okresný súd vo veci do dňa vydania tohto nálezu nerozhodol, ústavný súd mu prikázal v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov (bod 2 nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

32. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

33. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

34. Sťažovateľ požiadal o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 8 000 eur z dôvodu priet'ahov okresného súdu v napadnutom konaní.

35. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020, tiež Zongorová proti Slovenskej republike z 19. 1. 2010, sťažnosť č. 28923/06 a Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike zo 7. 7. 2009, sťažnosť č. 42561/04).

36. Ústavný súd v napadnutom konaní okresného súdu identifikoval celkovú dobu prietahov na 2 roky a 2 mesiace. Vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020) a konkretizujúc ich primerane na realie konania, priznal v popísanej situácii sťažovateľovi sumu 1 000 eur (bod 3 výroku nálezu), vychádzajúc aj z použiteľnej judikatúry ESLP.

37. Sťažovateľ požadoval priznanie finančného zadostučinenia vo výške 8 000 eur. Vzhľadom na to, že ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadostučinenie vo výške 1 000 eur, vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

V. Trovy

38. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania.

39. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

40. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

41. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Za 2 úkony právnej služby patrí sťažovateľovi náhrada trov konania vo výške 417,34 eur a dvakrát režijný paušál vo výške 25,04 eur, spolu tak suma 442,38 eur. Uvedená výška trov sa zvyšuje o 20 % daň z pridanej hodnoty, teda trovy sú spolu vo výške 530,84 eur (bod 4 výroku nálezu). Za ďalší úkon právnej služby vykonaný v roku 2023, a to repliku k vyjadreniu okresného súdu, náhradu trov

konania nepriznal z dôvodu, že bola rekapituláciou už zistených skutočností a neprispela svojím obsahom k rozhodnutiu vo veci samej. Z uvedeného dôvodu návrhu sťažovateľa v prevyšujúcej časti náhrady trov konania nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

42. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu